

recensionier

Rolf Palmberg (2009) *Gränsfeber*, Opus Librum, Helsingfors. ISBN 978-952-92-5581-8. 172 sidor.

Jag vet inte om Rolf Palmberg har besökt treland(skaps/riks)röset Bohus-Dal-Östfold. Det har jag. Eftersom gränsröset ligger på en liten ö i en sjö krävdes först en obanad väg genom skogsslyet, sedan en simtur. Förhoppningsvis såg ingen en naken geograf som cirkulerade runt gränsröset. Men vad gör man inte för upplevelsen att på några sekunder träda in i två stater, som dessutom över tiden växlat territorium och som utsatts för världshistorien på delvis olika sätt.

Gränsfeber är en personlig redogörelse för ett antal resor till Europas gränslinjer, med särskild inriktning mot dess trepunkter, där tre stater stöter samman. Rolf Palmberg (känd från artiklar i GN) tillhör en grupp gränsentusiaster som inte skyr några medel (nästan) för att besöka och dokumentera de geopolitiska egenheter som uppstår i och med territorialstaternas behov av en klar markering av tillhörighet. Vi får följa gruppens vedermödor med gränsbevakarnas oftast oförstående inställning men ibland välvilja och vi får även lära oss en hel del historia och statskunskap genom beskrivningarna av de olika gränsområdenas tillkomst.

Detta är en lättläst bok men inte hel lättviktig eftersom den berör några av de gränsområden som varit omtvistade och föremål för konflikter.

Thomas Lundén

David Lambert och John Morgan (2010) *Teaching Geography 11–18: a conceptual approach*, Open University Press, Maidenhead. ISBN: 978-0-33-523447-9. 180 sidor.

Teaching Geography är skriven av David Lambert, professor i *Geography Education* vid

University of London, och hans kollega John Morgan. Lambert är också chief executive för Geographical Association, en organisation som samlar geografilärare i Storbritannien. (En organisation som tillhandahåller utmärkta resurser via sin hemsida och tidskrifter.) De båda författarnas bakgrund och deras engagemang i geografiämnet och undervisning bådär gott, och som läsare blir man inte besviken om man söker efter bok som kan ge nya perspektiv på geografiundervisning. Boken ställer många frågor till läsaren, men vill också att läsaren ska ställa frågor rörande sin egen undervisning, ämnets roll i skolan och i samhället. En uppriskande och ibland irriterande provocerande bok.

Teaching Geography är skriven i ett land där geografiämnet har högre status och kanske också en starkare och tydligare identitet än i Sverige, dock anser de båda författarna att även i Storbritannien måste denna identitet tydliggöras och till och med skrivas om. Lambert och Morgan vill se en geografiundervisning som är mindre beskrivande och faktabetonad. De vill se en geografiundervisning som ger eleverna redskap att förstå sin omvärld, en undervisning som leder till handlingsberedskap och inte till passiva mottagare av information. Ja, detta är vi nog många geografilärare som håller med om. Och många av oss påpekar att detta har vi eftersträvat i vår undervisning i många år. Inget nytt under solen, således? Jo, vill jag hävda. Lambert och Morgan ger inga steg-för-steglösningar, utan sätter geografilärarens förmåga att intellektuellt engagera sig i ämnet i fokus. Om vi engagerar oss i ämnet och undervisningen menar författarna att vi får engagerade elever. Låter det överambitiöst och förenklat? Kanske, men författarnas språk och lust inför geografiundervisning griper tag i läsaren från de första sidorna – en energikick!

Boken är indelad i tre olika delar där den första *Concepts, contexts and histories* kan ses

som ett tillbakablickande, en sorts historisk bakgrund till dagens geografiundervisning, men denna del innehåller också frågor som rör de utmaningar geografiundervisningen står inför. Boken genomsyras av en stark tilltro till flexibilitet och tillvaratagande av elevernas erfarenheter. (De lever i geografi!) Det gäller att utveckla *geo-capabilities*, inspirerat av A Sen och M Nussbaum, så att förståelsen blir till färdighet och förtrogenhet.

Bokens andra och till antalet sidor största del fokuserar på nio olika rekonstruerade nyckelbegrepp inom geografiundervisningen. Det begränsade antalet begrepp innebär att vissa av de traditionella begreppen som t ex lokalisering saknas. Men frukta icke, dessa begrepp vävs in naturligt eller nämns implicit i texten. De begrepp som författarna har valt att fokusera på är *space, place, skala, interdependens, utveckling, kulturell förståelse, kulturella skillnader, miljö och hållbarhet*. Som lärarutbildare och föreläsare av naturgeografin som grund för en helhetsförståelse för omvärlden, kände jag mig först irriterad över bristen på explicita naturgeografiska begrepp, men författarna låter mig reflektera över mitt ansvar över vad jag omfat-

tar i platsbegreppet i min undervisning. Skickligt guidar oss författarna sida upp och sida ner, med hjälp av teorier, provokationer och case-studies, allt välrefererat. Vissa delar mer lättillgängliga än andra.

Del tre, som endast består av två kapitel, behandlar några av de utmaningar som geografiundervisningen står inför, bland annat medias inverkan på hur vi uppfattar och presenterar omvärlden. Film har länge varit naturliga inslag i geografiundervisning, på senare tid i form av Youtube. Lambert och Morgan menar att detta bara är en förlängning av den traditionella synen på undervisning där läraren förmedlar information. Det är bara formen som är annorlunda, en sorts »geografi 2.0». En geografi 3.0 är det vi ska sträva mot där begrepp utgör en bas i en socialt konstruerad geografi, där nyfikenhet är en motor.

Vissa delar av boken kan uppfattas som romantisk, fjärran från skoltrötta elever i ekonomiskt hårt ansträngda skolor men i längden vinner författarnas kunskap och vilja att överföra sin passion för geografiundervisning. Skicka gärna en kopia till herr Björklund!

Karin Wakeham

Vill du recensera litteratur inom geografi- eller utbildningsområdet för Geografiska Notiser? Hör i så fall av dig till recensensredaktör Karin Wakeham (mejl: karin.wakeham@liu.se, telefon: 0704 36 62 69).